

BESZÉLGETÉS MÁTHÉ ERZSIVEL

A SZÍNHÁZ AZ ÉLETFORMÁM

Máthé Erzsike mélyről jött, nagy utat tett meg. Sok mindent elért a pályáján. Az *ember tragédiája* Évjától, az *Ármány és szerelem* Lujzájától a *Faust* Mártáján, a *Lear* Goneriljén keresztül Ionesco *Haldoklik a királyának* takarítójáig s mindenféle loncsos, lompos nőszemélyekig színpadon, filmen és a televízióban a legváltozatosabb szerepeket alakította, magas színvonalon. Csupa tüzzel és indulattal, kiapadhatatlan energiával és életerővel, szarkasztikus humorral. Teljesítményét sokféle díjjal, kitüntetéssel honorálták. S ami a legfőbb: kivívta a szakma és a közönség megbecsülését, szeretetét egyaránt. Mégsem igazán elégedett önmagával. Mindig többre, másra (is) vágyott.

- *Miért akart színésznő lenni?*

- Nem akartam színésznő lenni. Isten bizony, eszembe sem jutott. Budafokon, nagyon szerény és nagyon egyszerű körülmények között éltem, mamám takarítónő, papám segédmunkás volt. Hogyan is álmodozhattam volna arról, hogy színésznő legyek? Hiányzott belőlem a bátorság, a vágy, hogy megmutassam magam, hogy mindennap ki tárulkozzam, lelkileg levetkőzzem, hogy élvezzem a hangomat. Még az önképzőkörben sem mertem kiállni. Az is megesett, hogy belesültem a tananyagba. Kitérőldött az agyamból a szöveg, s teljesen ledermedtem.

- *Mikor járt először színházban?*

- A negyvenes évek elején, amikor Budafokra iött egy kis társulat. A barátnőm édes-

anyja vitt el az előadásra, de nem élveztem. A színházhoz semmiféle affinitásom nem volt, engem a film vonzott. Imádtam a szép filmszínésznőket. Nyilván a szegénységből az elegáns milió, a gyönyörű ruhák után vágyakoztam. Almaimban a kerítésen szép ruhák lógtak.

Milyen lány volt?

Kicsi koromban nagyon magányos. Mindig egyedül voltam. A temetőket jártam, kóboroltam. Magammal jól megvoltam. Lehet, nem is vágytam barátokra. De akár-mennyire bezárt lehettem is, s ha néha kihagyott is az agyam, valami mocorgott ben-nem. Otthon - nemritkán takarítás, mosogatás közben - valami belső készletésre saját magamat szórakoztattam: kitaláltam sztori-

kat, játszottam és beszéltem, jeleneteket rögtönöztem. Az iskolában énekórán kiderült, szép a hangom, amikor táncolni kellett, kiderült, jól táncolok, kézimunkaórára én olvastam fel az ifjúsági regényekből. Szorgalmas, szórakoztató, furcsa lány lehettem. Csinos is voltam, bár akkor ezt sem tudtam.

- *Minek készült?*

- '43-44 körül a kereskedelmi iskolában valami olyasmin járt az agyam, hogy titkárnó legyek, kereskedelmi pályára menjek.

- *Ki fedezte fel a tehetségét, ki javasolta, hogy színésznő legyen?*

- Egy fiatal festő, Hamvai István - aki belém volt esve - fedezte fel az eredetiségemet, s beszélt rá, legyek színésznő. '45-ben egy gyárban dolgoztam gépipróbnőként, ahol ez a fiú rendezett egy május elseji műsort. A Sasfiókból adtam elő egy monológot meg más szövegeket, s ezután többen is kijelentették, színésznőnek kell lennem.

- *Felvételizett a Színiakadémiára?*

- Oda nem vettek fel, s így az Országos Színészképző Egyesületi Iskolába pótfelvételeztem, Pethes Sándornál. Osztályfőnököm a zseniális Rátkai Márton volt. Lázár Mária is tanított, s előfordult egyszer-egyszer Várkonyi Zoltán is az iskolában. A tanárim tehetségesnek tartottak, az osztálytársaim - húsz-huszonötön lehettek - szerettek. Azt hiszem, kicsit kiváltak közülük. Együtt jártam többek között Kovács Dénessel, Paál Lászlóval - ők ma Pécsen játszanak -, Csorba Istvánnal, Németh Marika pedig a felettem levő osztályban tanult.

- *Mennyire készítene fel az iskola a pályára?*

- Semennyire. Három év játék volt. Nem élesben ment, nem kívántak tőlünk különö-

primadonnának szánt. Az énekhangom és a külső adottságaim is meglettek volna hozzá. Ma már kicsit bánom, hogy nem lettem az. Nem lett volna jobb bejönni gyönyörű ruhákban, istenien énekelni, s jól eljátszani szép szerepeket? A vizsgaelőadáson - amelyet Gobbi rendezett - az *Éjjeli menedékhely* Nasztyáját kaptam. Remek szerep: ennek a furcsa, álmodozó, nem a valódi világban élő, érdekes sztorikat kitaláló lánynak a lelkivilága olyan volt, mint az enyém. Somló megnevezte az előadást, és leszerződtetett a Víg-színházba.

- *Miben debütált?*

- *A király nevében* című darabban egy fiatal anyát játszottam, akit kisbabájával együtt elfognak. A partnereim: Békés Rita, Benkő Gyula, Bárdy György, Gáti József, Pálos György. Huszonegy éves lehettem, s olyan vékony, hogy a ruhámba különböző töméseket kellett tenni.

- *Víg-színházi korszaka mennyi ideig tartott?*

- Egy évig. Csak pici szerepeket kaptam. Jól éreztem magam a jó hangulatú színházban, a fiatal gárdában. Hamar befogadtak. Amikor odakerültem még magánszínház volt, Somló István, Benkő Gyula és Tolnay Klári vezették, Marton Endre rendezett. Az államosításkor vidékre helyeztek. Akkor ugyanis még központilag osztották el a színészeket. A párttitkár, Szilágyi Bea, Páger Antal későbbi felesége kijelentette, nagyon tehetséges vagyok, de nevelésre szorulok, mivel egy polgári újságíró udvarolt nekem. Úgyhogy '49-ben, az államosítás után ezért helyeztek pedagógiai céllal Miskolcra. Ott azonban nem jártam, mert a direktortól, Szendrő Ferencről egy levélváltás eredményeként átkerültem Szendrő Józsefhez, aki fiatalokat toborzott a pécsi színházba. Láttam

hogy már akkor tetszettem neki.

- *A vidékre kerülést nem érezte száműzetésnek?*

- Az államosítás utáni első esztendőben minden forrásba jött, óriási társulatok alakultak ki. A Pécsi Nemzeti Színháznál nagyon jó csapat jött össze, többek között ott játszott Bessenyei Ferenc, Gombaszögi Frida, Gordon Zsuzsa, Kálmán György, Szendrei Ilona, Mátrai Mária. Boldogan mentem le, csodálatosan éreztem magam. Pécs maradandó élményt jelentett a számomra, le tudtam volna élni ott az életemet.

- *Milyen szerepeket kapott?*

- A kezdet nehéz volt: bedobtak a mély vízbe. Diáklánytól a legnehezebb karakter-szerepig terjedt a repertoárom. Többek között az *Ármány és szerelemben* Lujzát, a *Jegor Bulicsovban* Melanyiját alakítottam. Valósággal lubickoltam Szigligeti vidám, könnyed darabjában, a Liliomfiban, Kamilla szerepében.

- *Akkortájt hogy élt? Milyen egzisztenciális helyzetben?*

- Fiatalon sok anyagi problémával küszködtem, de nem haltam bele. Amikor a szüleim elváltak, otthonunkat elvették, kitelepítettek minket. Elkerültem a Horváth Árpád Színészakadémiára, majd vígszínházi színésznőként egy évig apám második feleségének családjánál húztam meg magam. Pécs lélegzetvételnyi megoldást jelentett, bár ott is alberletben laktunk.

- *A Rákosi-rendszer valósága mennyire izgatta, mennyire szüremlett be a magánéletébe?*

- Nem foglalkoztatott, hogy mi van az országban, a színház érdekelt. Biztosan adódtak különböző kiélezett helyzetek, de nem ráztak meg. Szendrő amúgy sem engedte be a politikát a színház falai közé. Rá is fizetett,

- *Milyen direktor volt?*

- Fantasztikus. Akármikor be lehetett menni hozzá bármilyen problémával. Mindent humorral, szellemmel intézett. Ő fedezte fel Latinovitsot, Hofit, Kálmán Gyurit. Színházcentrikus, szellemes, művelt, okos ember volt. Színésznek, rendezőnek, költőnek, műfordítónak egyaránt kitűnő. Csak egy baja volt: a férjem volt. Otthon nagyon befelé fordult, nem találtam vele a hangot. Nem tudtam kiismerni, ő sem engem. Nagy volt köztünk a korkülönbség: ő érett ember, én nagyon fiatal.

- *Mikor és hogyan jöttek fel a Nemzetibe?*

- Három év után leváltották Szendrőt, mert nem vett tudomást a helyi kiskirályokról. Pestre, a Néphadsereg (ma Víg) Színházához került főrendezőnek, engem az Ifjúsági Színházhoz vagy a Nemzetibe akartak helyezni. Földes Gábor kijelentette, nekem a Nemzetiben van a helyem.

- *Nem félt attól, hogy megfelel-e?*

- De, majdnem belehaltam.

Maria Jozefaként a Bernarda Alba háza ideji bemutatóján (Bartos Ádám felvétele)

Ugyanakkor nagyon boldoggá tett, hogy bekerültem az ország első színházába. Maga az épület, a légkör is elbűvölt. A társulatban emberileg, művészileg fantasztikus színészek játszottak. Titánok. Básti Lajos, Bihari József, Balázs Samu, Gózon Gyula, Makai Margit, Maklári Zoltán, Mészáros Ági, Olthy Magda, Rátkai Márton, Somlay Artúr, Tompa Pufi, Tökés Anna, Uray Tivadar. Hamar befogadtak, mert rögtön kiugrottam.

- Miben?

- Urbán Ernő *Uborkafájában* a megszepepent szemüveges titkárnő, Galovits Piroska kis szerepében. Nagy sikert arattam Gellért rendezésében, Illyés *Fáklyalángjában*, Kosuth Lajosnéként és Karinthy Ferenc darabjában, az *Ezer évben* mint Szabó Júlia.

- Ennek az egyszerű, tudatlan lánynak a megformálásához olvasott valamit?

- Nem. Hoztam magammal azt a képességet, készséget, hogy a legkülönbözőbb figurákat, történelmi figurákat is meg tudom formálni. Ebből az ösztönösségből nagyon nagy dolgok születtek, de meg is nehezítették a dolgomat. Egyrészt rögtön ráéreztem mindenre, csak éppen amit produkáltam, azt nem tudtam megismételni. Nem tudtam ugyanúgy megszólalni. Másrészt annyira átéltem a szerepet, hogy szinte belehaltam. Hirtelen izomgörcsöm, szívgörcsöm lett. Hamar felismertem, így nem lehet játszani. Sokáig tartó, kemény munkával sikerült leszoknom erről a fajta átélésről. A feladat megoldása - hála a megszerzett technikának, tudásnak - ma már nem jelent ilyen igénybevételt, erő-feszítést.

- Majorral milyen volt a viszonya?

- A legtöbb konfliktusom vele volt. Állandóan nevelt, az ösztönösségtől a tudatosság felé akart terelni. Nagyon nehezen viseltem. Gyötrődtem. Emlékszem, mikor Brecht Galileijében a tudós élettársát játszottam, s Major brechti módon rendezett, nem érttem, hogyan kellene játszanom. Akart nekem segíteni, még a premier napján is behívott, s hosszasan magyarázott. A legnagyobb dicséret számomra, hogy élete végén kijelentette, most már értek Majorul. Idáig azonban nagyon hosszú út vezetett. Zseniális ember volt, mindent tudott a szakmáról. En is tőle tanultam meg. Egyik maradandó élményem a vele való játék *Az imposztorban*. Sokdioptriás szemüvegével, frissen mütött szemekkel, szinte vakon játszott. Úgy vezették a színpadon, sokszor azt sem tudta, hol van. Az agya is kihagyott már, s mégis csodálatos volt.

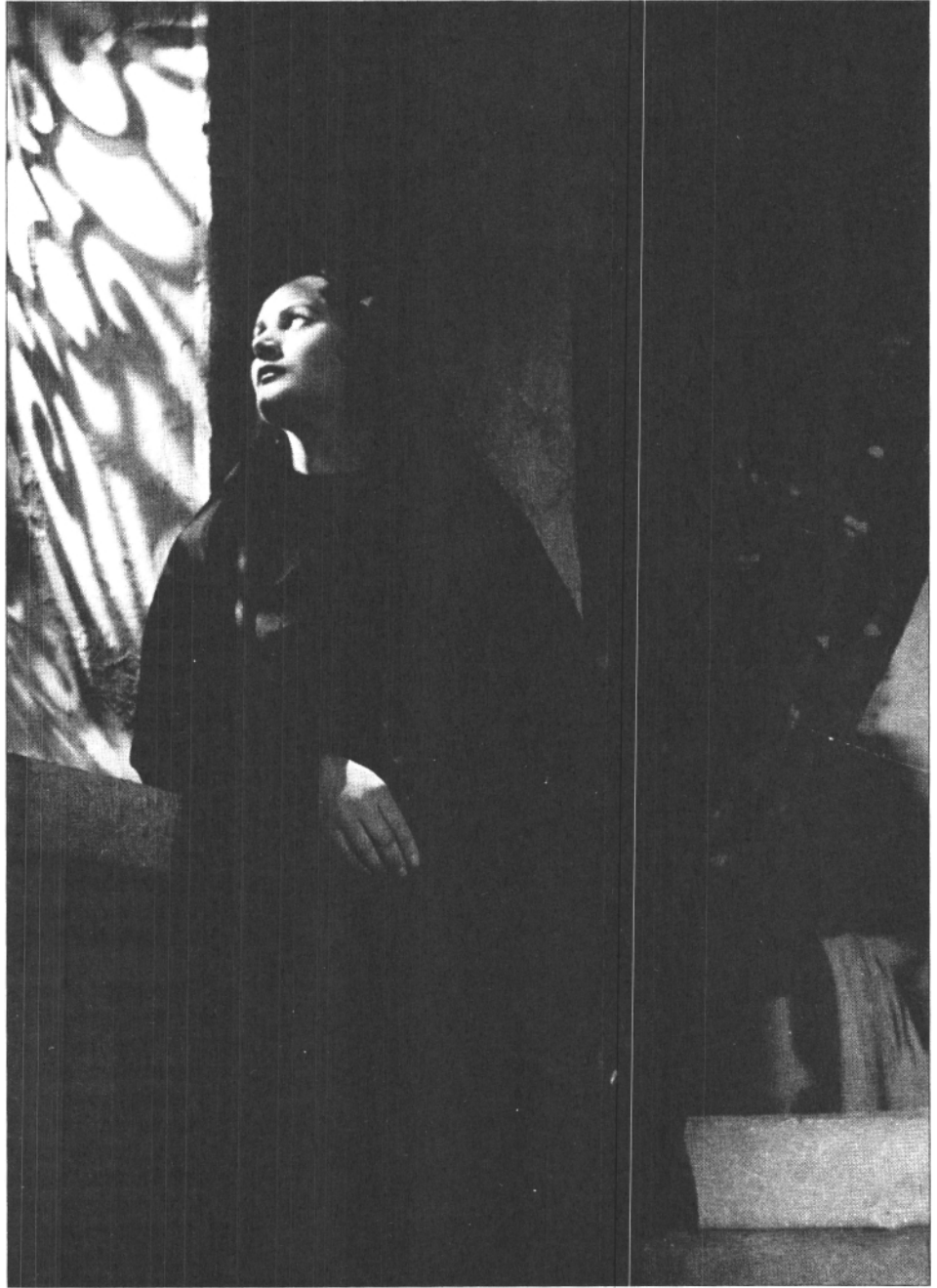
- Mely szerepeiben érezte magát a legjobban?

- A García Lorcák számomra maradandóak. A pályámon legjobban talán a *Vérnász* és a *Bernarda Alba* hősnői kvadráltak az egyéniséggemmel. Kívülről látszólag zártak, kemények, belül azonban lágyak, s hihetetlenül sokrétűek, mélyek. Furcsa, forrongó világ az övék.

- Legutoljára, néhány héttel ezelőtt a - jelentősen meghúzott, viszont versekkel, dalokkal feldúsított - Bernarda Alba házában kapott új szerepet. Hogy érzi magát Maria Jozefaként?

-1955-ben már játszott a Bernarda Alba házában, akkor Martiriót alakította. Milyen emlékeket őriz arról a produkcióról?

- Imádom García Lorcát s a remekműve-

A Bernarda Alba báza *Martirio* szerepében (1955) (A kép az OMSZI tulajdona)

it, a katartikus hatású előadásokat. Azt az előadást is imádtam. Máig visszajönnek róla emlékek, élmények, képek, hangok. A rendező a kitűnő Marton Endre volt. Bernarda Albát Tökés Anna, a zseniális tragika, Maria Jozefát az akkor vagy hetvenéves nagy sztár, Gombaszögi Frida, Angustiaszt Sívó Mária, Magdalenát Apor Noémi, Ameliát Kohut Magda, Adelát Mészáros Ági, Ponciát Pártos Erzsé, Prudenciát Titkos Ilona alakította. En Martiriót játszottam, kiugró sikerrel. Fantasztikus kritikák jelentek meg rólam, s elismerést kaptam Tökéstől is. Nem is tudom, milyen hosszú ideig játszottuk a darabot. A teljes szöveget. Az eredeti darabban egyébként Adela öngyilkos lesz, s nem Bernarda Alba és a lányai ölik meg.

- A klasszikusokat szerette?

- Imádtam.

- A szövegtanulás nem okozott gondot?

- Dehogynem. A klasszikust ugyanúgy kell köpni, akár az egyszerű, prózai szöveget. Ehhez szorgalom kell, akár százszor is el kell mondani egy-egy mondatot, amíg az ember meg nem találja a szöveg zenéjét, ívét, lükte

tését. Ha ez megtörténik, akkor egyszer csak jön az élvezet. A rácsodálkozás a gyönyörű mondatokra.

- Hogyan alakult a pályája a *Nemzetiben*?

- Nagy szerepeket játszottam, jól éreztem magam. A rendezőim tehetségesnek tartottak, lehetőséget adtak nekem. Anyagilag is megbecsültek. Kezdetől remek fizetést kaptam, s lépten-nyomon prémiumokkal jutalmaztak. Több kollégámmal, Berek Katalival, Csernus Mariann-nal, Ferrari Violetával baráti volt a kapcsolatom. Nagyon szerettem Gobbit is. A *Nemzetiben* nőttem fel, onnan hoztam az igényességemet.

- Miért jött el?

- A Nemzeti társulata idővel - talán a gyakori igazgatóváltás miatt is - elfáradt. Székely és Zsámbéki - s a velük érkező színészek - vérátömléstést jelentettek. A két rendező új, más szellemet hozott magával: az ő előadásai nem szólistákra épültek, mindenkinek a maximumot kellett nyújtania, egyforma hittel, intenzitással játszania. Ettől

Székely és Zsámbéki személye, személete, s felébredt bennem a kíváncsiság. Még vágytam tanulni. Ez a vágy ma is él bennem. Vámos egyébként tíz körömmel ragaszkodott hozzám. Kért, hogy maradjak.

– *A Katonában melyik szerepét szerette különösebben?*

– Olyanokat, mint a García Lorca-darabbeli szerepeim, nem tudok említeni. De igyekeztem mindent jól megcsinálni, eljátszani.

– *Miben aratta a legnagyobb sikert?*

– Talán a Mirandolinában (Ortensia színésznő) - ami a Nemzetiből került át -, Spiró Az imposztorában (Skibinska) és Pirandello *Ma este improvizálunk* című darabjában.

– *És bukás?*

– Volumnia a Coriolanusban. Menekültem a szerep elől, félttem tőle. Korábban Járszai és más nagyon nagy tragikák játszották. Megrémültem, én hogyan tudom eljátszani. Premier előtt két nappal kórházba kerültem. Olyan állapotba hoztam magam, hogy a szívem idegi alapon rosszul működött. A premieren Koós Olga ugrott be helyettem, de rövid idő múlva visszavettem a szerepet. Ami történt, azért vállalnom kell a felelősséget. S vállalom is. Ez az én bűnöm. Az is fáj, hogy Székely Gáborral nem tudtunk közel kerülni egymáshoz. Egy munka kevés volt, több időt kellett volna együtt töltenünk, hogy el tudjunk igazodni egymáson. Azt hiszem, ő is nagyon nehezen jutott el a dolgok lényegéig, s találkozott egy másik öngyöttrével.

– *Mit játszott volna el szívesen?*

– Sok ilyen szerep volt.

– *Például a Csirkefej Vénasszonya?*

– Ez nagyon nehéz ügy. Először kiosztották rám a szerepet, aztán visszavették. Amikor Gobbi megbetegedett, be kellett volna ugranom helyette, de súlyosan beteg férjem mellett ezt nem tudtam vállalni. Nehezen szülöm a figurákat, nehezen tanulom meg a szöveget. Később súlyosbodott Gobbi állapota, s ismét rám osztották a Vénasszonyt. Gobbi megtudta ezt, s elérte, hogy a szerepet Töröcsiknek adják.

– *A Katonában az elmúlt évtizedben nagyon kevés szerepet kapott; volt néhány olyan év, amikor egyetlenegy sem. Hogyan viselte?*

– Egy időben nagyon fáj.

– Nem reklamált?

– A Katonában nem lehet reklamálni, kérdezni. Az ember furcsa választ kap. Már lemondtam arról, hogy reklamáljak.

– *Nem gondolt arra, hogy eljőjön a színházból?*

– Mai eszemmel tudom, mikor kellett volna azt mondani, hogy elmegyek. Amikor úgy gondoltam, nem kapom meg a megfelelő szerepet vagy lehetőséget, vagy szót emeltem, és a válasz kemény és csattanó volt, akkor le kellett volna tenni a lantot. Nem kellett volna maradni, kitartani. Nevezem ezt kishitűségnek vagy gyávaságnak?

– *Mi lehet a magyarázata, hogy nem kapott elég képességeihez méltó feladatot?*

– Székely és Zsámbéki valószínűleg elvesztették a bizalmukat velem szemben. Egy nagyon szentív, rossz idegrendszerű ember sok mindent képes önmagával elhíttetni. Olyan dolgokat táplál a komputerébe, amelyeket nem lenne szabad. De hát nem állhat mindig mögöttem valaki, hogy ne őrijt-

többször is visszaadtam szerepet. Gyakran történt velem valami. A legragikusabb a Kleist-előadáson: ott kulminált az önmagammal való elégedetlenség, szorongás. Úgyhogy nem veszélytelen velem dolgozni. De nem akarom magamat annyira ostromozni, mert azért mégiscsak sok mindent csináltam, eljátszottam a pályámon, s eljutottam valahova. Az utóbbi időben különben már nagyon jól tudok dolgozni. Lehet, öreg koromra megnyugodtam.

– *Jelenleg hányszor játszik havonta?*

– Hétszer, nyolcszor. Lőrinczy Attila *Balta a fejbe* (Anyika), Kleist *Az eltört korsó* (Brigitta asszony), Parti Nagy Lajos *Mauzóleum* (Klumpet Ferencné), Shakespeare *Szeget szeggel* (Tekeriné) című darabjában játszom. A legtöbb szerepben jól érzem magam. Talán a *Mauzóleumot* szeretem legjobban. Véletlenül kerültem bele, az a színész-nő, aki eredetileg megkapta a szerepet, még fiatalnak érezte magát rá.

– *Fellép máshol is?*

– Vendégszerepeltem a Játékszínben. A Karinthyban pedig most adtam vissza egy szerepet az *Arzén és levendulában*.

– *Miért?*

– Ötven éve vagyok a pályán, arra gondoltam, minek gyötörjem magam. Pihenésre van szükségem. De tévedtem, nekem az a pihenés, ha játszhatom. A pályám során egyéb-ként többször is lemondtam különböző felkéréseket a kétségeim, félelmeim miatt.

– *A rendezők közül - Majoron kívül - kitől kapta, tanulta a legtöbbet?*

– Zsámbékától, Székelytől, Aschertől. Nagyon szeretem Máté Gábort is, vele igazán jól tudok dolgozni.

– *Milyen volt a viszonya a rendezőivel?*

– Nem vitakoztam velük. Esetleg megkérdtem - ha mertem -, mi lenne, ha másképpen csinálnék valamit. Nem álltam le, nem toporzékoltam, legfeljebb hirtelen annyira elfogott az indulat, hogy nem tudtam elmondani a véleményemet.

– *Szeret szöveget tanulni?*

– Inkább boncolni szeretem. Hiszek abban, hogy a szöveget ki kell munkálni, kalapálni. Egyébként annak idején a Nemzetiben Pártos Erzsébet tanított meg engem olyan egyszerű, prózai dolgokra, hogy az anyaggal nagyon sokat kell foglalkozni.

– *Szeret próbálni?*

– Nagyon. Csak azt szeretek. A próbán a legjobb önmagamot adom. Higgadt és nyitott vagyok. Az elsők között tudom a szöveget, s még el is tudom kápráztatni a rendezőt. Imádom a próbák fesztelén, laza közegét, légkörét. Abban a felhőtlen, gyermeki állapotban néha teljesen ellazulok, s átélem a boldogság ritka pillanatait. Azt, hogy eljött az Isten. Az előadásokon a legritkább esetben születnek ilyen nagyon nagy pillanatok.

– *Élőadás után hogy érzi magát?*

– Éjjel kettőig nem térek magamhoz. Jövök, megyek. Ha addig látna valaki, azt mondaná, ez a nő nem normális. Hazaérek, kimegyek a konyhába, szalonnát keresek, lila hagymát, paradicsomot vagy gyümölcsöt, és eszem. Leülök a tévé elé, s bármi van, nézem. Kettőkor lefekszem, s olvasni kezdek, könyveket, újságokat. Ez a zárótétel. Nem nyugszom meg, míg valamit még nem kapok, valami gondolatot egy másik embertől. Mostanában például Márai *Naplóját* és

Füveskönyvét olvasgatom.

– *Mi a fontos egy-egy alakítása megítélésakor: a rendezője, a szakma véleménye, a közönség reagálása vagy a saját értékítélete?*

– Akármit is mondtak, írtak rólam, mindig csak a saját benyomásaim alapján döntöttem el, hogy milyen voltam egy szerepben. Örök elégedetlenség fűt. Kegyetlen, kíméletlen vagyok önmagamhoz. Egyszer, sok-sok évvel később megkérdtem Majort, hogy milyen-nek tartott a *Ljubov* Jarovájában. Szerintem csapni való voltam, szerinte remek. Ezen azért elgondolkoztam. Úristen, hogy is van ez, én szörnyűnek tartom az alakításomat, Major meg remeknek? Hol az igazság? Akkor lehet, hogy például Volumniában sem voltam rossz?

– *Kinek a segítségére, tanácsára számíthatott?*

– A rendezők tehetségesnek tartottak, de nem akadt közöttük egy sem, aki átszűrt volna a nehézségeken, hitt volna bennem száz százalékgig. Persze, az ő életük is borotvaélen táncolt, ők több emberért álltak ki a porondra. Most velem törődjenek, az én lelkeimmel? Engem pátyolgassanak? A családom sem ismert, nem figyelt rám. Anyám egyenesen lenézte a pályámat, nem volt kíváncsi rám. Második, mérnök férjem nem értett, nem tudta felmérni a dolgokat. Mindig azt mondta, mit tanulsz állandóan, gyere velem, inkább kiránduljunk. Nem tudtam elmondani senkinek, ki vagyok.

– *A pályát nem akarta sohasem elhagyni?*

– De igen. Ritkán kaptam olyan szerepet, amelyre igazán vágytam. Már fiatalon húsz évvel idősebbeket, borzasztó nehéz drámai szerepeket kellett eljátszanom. Például Melanyiját a *Jegor* Bulicsovban vagy - beugrásként - a *III. Richárd*ban Margitot. Nem tudtam tiltakozni, észokokkal odaállni, s azt mondani, én ezt nem csinálom, mert fárasztó, s fizikailag, lelkileg tönkretevesz. Nem lehet, hogy nekem ebbe huszonévesen bele kelljen halnom.

– *Beskatulyázták?*

– Valószínűleg az orgánomom predesztinált rá, az alkatom és valami olyan tartalom, amit én nem láthattam, érezhettem.

– *Milyen alkatnak, karakternek látta-látja magát?*

– Nem láttam magam kívülről, mindig mások láttak ilyennek-olyannak. Belül mindig azt éreztem, lírai alkat vagyok.

– *Verset sohasem akart mondani?*

– Nem, de szeretem a verseket. Fiatal színésznőként a Nemzetiben engem is forszíroztak, s Kálmán Gyurival, Berek Katival, Csernus Mariann-nal néhányszor fel is léptem. De hamar abbahagytam, mert egyszer egy Ady-versben bakiztam.

– *Szeretett filmezni?*

– A film mint műfaj tetszett nekem. Izgatótt az itt és most varázsa. Ha felvétel közben létrejön az a bensőséges viszony, mint egy szeretkezés furcsa áramköre, minden megszűnik az ember körül, annyira ki tud tárulkozni. Ha ilyen áldott állapotba kerül, csodálatos, ritka pillanatok részese lehet. Sajnos ez ritkán esett meg velem. Többnyire rémséges szerepeket kaptam: termelési történetekben elnyűtt vagy lázadó munkásműveket, vagy Dracula-figurákat. Nem leltem bennük örömet.

valamit az egyéniségemre, egy író rám írjon szerepet.

– *Miért vállalta el mégis ezeket a nemszeretett szerepeket?*

– Nagyon kevés kivétellel a rút anyagiak miatt. A kivételek közé tartozott többek között néhány tévéjáték: a Gyurkovics Tibor írta *Hal szálka nélkül* s a Gábor Pál, illetve Szőnyi G. Sándor rendezte *Muslincák*, illetve *a Néró, a véres költő*. Agrippina szerepét imádtam, isteni volt.

– *A kabarészerepek miért kellett?*

– Népszerűsége vágytam, arra, hogy nevensenek rajtam. A Nemzetiben nagyon nagy drámai szerepeket játszottam, de azokat hányan látták? Az ismertséget vitathatatlanul a televízió nyújtja.

– *Rádió?*

– Ott sem volt több szerencsém. Ott is beskatulyáztak. Főleg a rekedtes hangomra építettek.

– *Milyen műfajt szeretett volna még kipróbálni?*

– A sanzonéneklést. Fiatal koromban Szenkár Dezsőtől kezdve sokan kapacitáltak, hogy énekeljek. Mérnök férjem is erre biztatott.

– *Tanítani nem szeretett volna?*

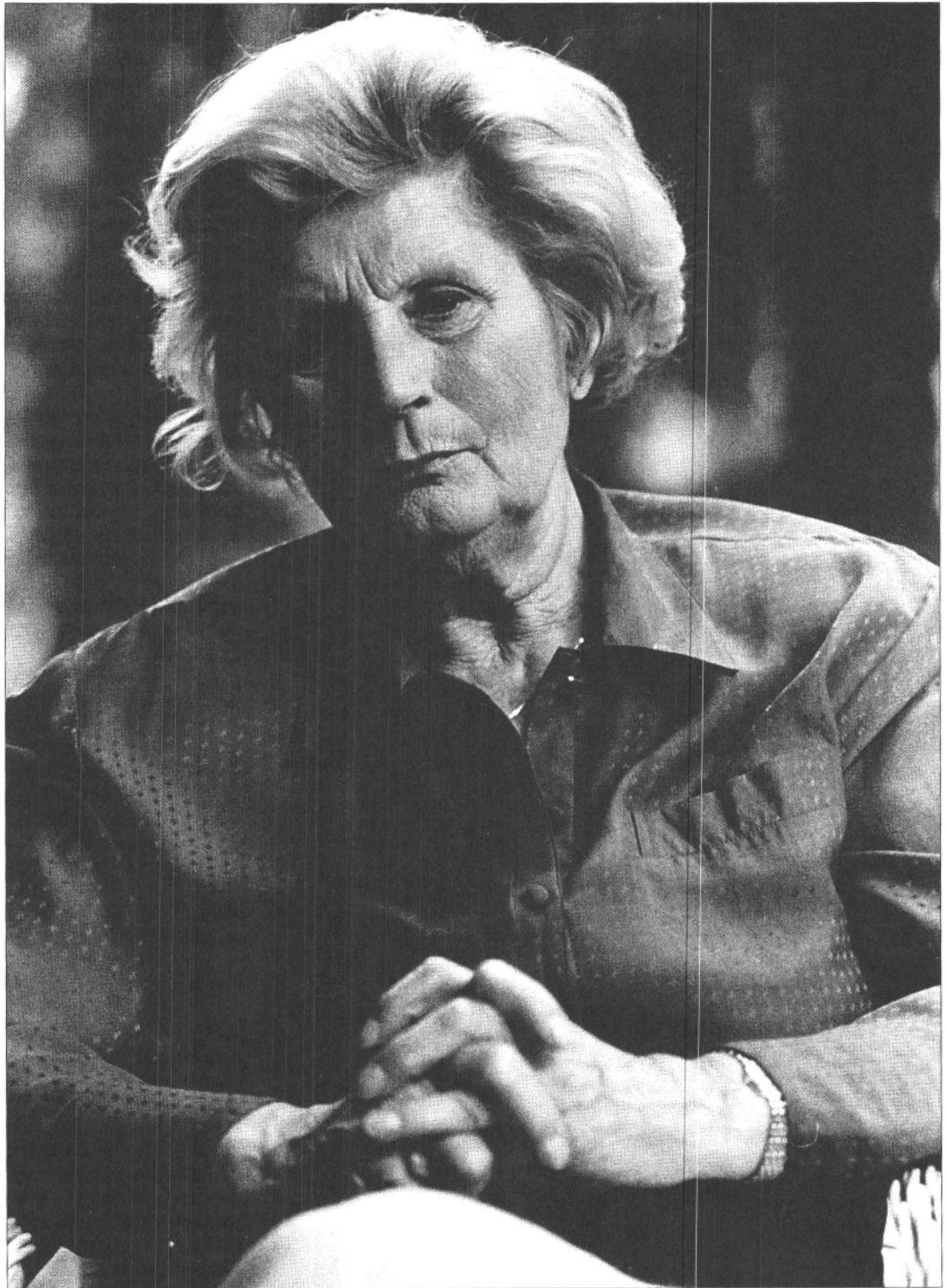
– Most már tudnék. Ma már vállalnám. Egy időben képtelen voltam rá.

– *Milyennek tartja a mai magyar színházat?*

– Ma nem fontos a kultúra, a művészet. Ki beszél itt a színházról? De jó ideje mintha nem is születnének kimagasló produkciók. En legalábbis nem láttam Ascher *Három nő-véréhez* fogható előadást. Attól sem vagyok elragadtatva, hogy ha beülök egy előadásra, az ötödik sorban sokszor nem értem, mit mondanak a színészek. A nál nem lehetett, a régi Nemzetiben csak érthető orgánummal lehetett játszani.

– *Mi érdeklí a színházon kívül?*

– Régebben - hosszú ideig - jógáztam. Szerettem úszni, sétálni. De erre mostanában már lusta vagyok. Viszont imádom olvasni, hatalmas könyvtáram van. Sokat nézem a televíziót. Különösen a futballmeccseket s a nemzetközi sportversenyeket szeretem. A legmegrázóbb számomra, ha lóversenyt látok. Ilyenkor gyakran sírok, mert tudom, ezeknek az állatoknak futniuk, ugraniuk kell, be kell érniük a célba. Róluk mindig a pályánkra és magamra asszociálok. Arra, hogy nekem is el kell jutnom valahova egy lelassult állapotból. Ot órák meg otthon nyüglődöm. Te jó isten, hogy fogok este játszani? Aztán fél hatkor elszánom magam, ideje in-

A portrékat Schiller Kata készítette

dulni, mert különben elkések. Egyszer csak kirobbanok, rohanni kezdek be a színházba. Porzik utánam még a hó is, s bent mindenki tudja, megérkeztem. Hét óra ötkor színpadra lépek, s megszűnik számomra a külvilág.

Mi adott erőt, hitet belső konfliktusai, gyötrelmei elviseléséhez?

– Az vitt át engem a tragédiákon, azért bírom az életet, mert sok bánatom és kudarcom ellenére is meg tudtam őrizni a lelkesedésemet, a maximalizmusomat s a naivitásomat. Az emberekben és ügyekben való hitemet.

Hívó?

– Van Istenem. A templomban azonban zavarnak a szobrok, cirádák, freskók, fényes papi ruhák, tiarák. Közelebb kerülnék Istenhez, ha minden egyszerűbb lenne. Vágyom a puritánság, mélység, emberség után.

Mit jelentett önnek a színház, a színjátszás?

– A színház kitöltötte az életemet, de nem hiánytalanul. Valami más is kellett volna. Csak színésznő voltam, s ezt kevésnek éreztem. Mindig szerettem volna más lenni, más-felé törni és mindennap másutt élni. Az életemet a színházra tettem fel, de valami mást is akartam. Ez a vágy most is él bennem. De akármennyi fájdalmat is okozott nekem a színház, nélküle szürke, üres lett volna az életem. Én még aznap is játszottam, amikor meghalt az apám, a bátyám s a két éves gyermekem. A színház gyógyszer is számomra a gondok, bajok, betegségek ellen. Minden nehézsége ellenére az igazi